گزارش خبر
NEWSREPORT

کد خبر: ۵۳۶۵۶۱
دوشنبه ۲ آذر ۱۴۰۵ ۱۲:۲۳

توافق اقلیمی باز هم شکست خورد

شعارهای سبز زیر سایه دلارهای نفتی

مذاکرات اقلیمی سازمان ملل در ترکیه بدون دستیابی به توافقی برای کاهش مصرف سوخت‌های فسیلی به پایان رسید؛ بن‌بستی که بار دیگر تضاد میان تعهدات زیست‌محیطی کشورها و وابستگی اقتصادهای بزرگ به نفت، گاز و زغال‌سنگ را آشکار کرد. اختلاف بر سر آینده سوخت‌های فسیلی و تأمین مالی کشورهای در حال توسعه، در کنار رقابت‌های ژئوپلیتیک و نگرانی‌های امنیت انرژی، مسیر دستیابی به اجماع جهانی را دشوارتر کرده است.<;br&#۴۷>

پایگاه اطلاع رسانی دریا و نفت: مذاکرات سالانه تغییرات اقلیمی سازمان ملل متحد در آنتالیا ترکیه، در حالی به پایان رسید که کشورهای شرکت‌کننده نتوانستند بر سر کاهش مصرف سوخت‌های فسیلی به توافق برسند. این ناکامی بار دیگر پرسش‌هایی درباره کارآمدی سازوکارهای چندجانبه برای مقابله با تغییرات اقلیمی و میزان پایبندی دولت‌ها به تعهدات زیست‌محیطی مطرح کرده است.

به گزارش ای‌بی‌سی نیوز استرالیا، دستیابی به توافق در مذاکرات اقلیمی سازمان ملل به اجماع همه کشورهای شرکت‌کننده نیاز دارد؛ به این معنا که مخالفت حتی یک کشور با مفاد توافق می‌تواند مانع نهایی شدن آن شود. همین سازوکار، اختلاف منافع اقتصادی و سیاسی کشورها را به یکی از مهم‌ترین موانع پیشرفت مذاکرات تبدیل کرده است.اهمیت این نشست در شرایطی دوچندان بود که جهان در سال ۲۰۲۶ با مجموعه‌ای از بحران‌های اقلیمی، از موج‌های گرمای شدید در اروپا تا نگرانی‌ها درباره ذوب یخچال‌های طبیعی، مواجه شده است. در چنین شرایطی، انتظار می‌رفت کشورها برای کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای و محدود کردن گرمایش زمین همکاری بیشتری داشته باشند؛ اما نتیجه مذاکرات نشان داد فاصله میان اهداف اعلام‌شده و سیاست‌های عملی همچنان پابرجاست. بر اساس این گزارش، مسیر مذاکرات بین‌المللی اقلیم در سال‌های اخیر نیز با کاهش سطح جاه‌طلبی‌ها همراه بوده است. از طرح‌های گسترده برای ایجاد سازوکار تجارت جهانی کربن در مذاکرات کپنهاگ در سال ۲۰۰۹ تا پیشنهادهای محدودتر در نشست ترکیه، دامنه توافق‌های مورد انتظار به‌تدریج محدود شده است.

امنیت انرژی در برابر تعهدات زیست‌محیطی

یکی از عوامل اثرگذار بر روند مذاکرات امسال، تحولات ژئوپلیتیک و افزایش نگرانی کشورها درباره امنیت انرژی بود. جنگ‌ها و تنش‌های منطقه‌ای، تضعیف نقش آمریکا در عرصه بین‌المللی و بی‌ثباتی در بازارهای انرژی، دولت‌ها را بیش از گذشته به سمت تضمین دسترسی به منابع سوخت فسیلی سوق داده است.در این میان، جنگ علیه ایران نیز بر معادلات انرژی و چشم‌انداز انتشار گازهای گلخانه‌ای تأثیر گذاشته است. هرچند کاهش احتمالی مصرف نفت، گاز و زغال‌سنگ در نتیجه اختلالات ناشی از جنگ می‌تواند به کاهش انتشار کربن منجر شود، اما مشخص نیست این روند تا چه زمانی ادامه پیدا کند و آیا به تغییر پایدار در الگوی مصرف انرژی کشورها خواهد انجامید یا خیر.عربستان سعودی نیز که در مذاکرات اقلیمی سازمان ملل همواره از بازیگران حامی تداوم نقش سوخت‌های فسیلی بوده، در کنار ترکیه و پاکستان توافق‌نامه‌ای سه‌جانبه امضا کرده است. این تحولات، به باور تحلیلگران، نشانه‌ای از افزایش نقش قدرت‌های متوسط در شکل‌دهی به دستور کار جهانی و تغییر مناسبات سیاسی و اقتصادی است.

وابستگی ترکیه و استرالیا به سوخت‌های فسیلی

وابستگی اقتصادی کشورهای میزبان و مشارکت‌کننده در مذاکرات به منابع انرژی فسیلی، یکی دیگر از عوامل مؤثر بر اختلافات این نشست بود. ترکیه به‌عنوان میزبان مذاکرات، با وجود نقش‌آفرینی فزاینده در معادلات منطقه‌ای و بین‌المللی، همچنان یکی از اقتصادهای وابسته به سوخت‌های فسیلی به شمار می‌رود. همین مسئله، موضع این کشور در مذاکرات مربوط به کاهش مصرف نفت، گاز و زغال‌سنگ را با چالش مواجه کرده است. استرالیا نیز که مسئولیت ریاست مذاکرات را بر عهده داشت، با وجود پیشرفت در توسعه انرژی‌های پاک و سبزتر شدن شبکه برق، همچنان وابستگی قابل‌توجهی به سوخت‌های فسیلی و درآمدهای صادراتی این بخش دارد.اعتبار اقلیمی کانبرا در سال‌های اخیر تحت تأثیر سیاست‌های انرژی و اجرای پروژه‌های جدید نفت، گاز و زغال‌سنگ قرار گرفته است. توسعه میدان نفت و گاز Browse در غرب استرالیا، پروژه فرکینگ Valhalla در منطقه کیمبرلی، توسعه حوزه گازی Beetaloo در قلمرو شمالی و تصویب یک معدن جدید زغال‌سنگ در دره هانتر، از جمله طرح‌هایی هستند که انتقادهای زیست‌محیطی را برانگیخته‌اند.

در چنین شرایطی، مسئولیت مشترک ترکیه و استرالیا در هدایت مذاکرات از ابتدا با ابهام‌هایی همراه بود. بر اساس گزارش ای‌بی‌سی نیوز، اگرچه اختیار رسمی مذاکرات به استرالیا سپرده شده بود، مراد کوروم، رئیس ترکیه‌ای کنفرانس، ماه‌ها پیش از برگزاری نشست اعلام کرده بود که کشورش درباره نتیجه نهایی مذاکرات تصمیم‌گیری خواهد کرد. این اختلاف در روزهای پایانی کنفرانس نیز ادامه یافت. کوروم در حالی از امیدواری به دستیابی به توافق سخن می‌گفت که پیش‌نویس‌های پیشنهادی یکی پس از دیگری با مخالفت مواجه می‌شدند. در نهایت، ترکیه و استرالیا پیش‌نویس مشترکی را با هدف نجات مذاکرات منتشر کردند؛ اما کریس بوون، مسئول استرالیایی مذاکرات، اعلام کرد اختلاف بر سر خطوط قرمز کشورها در موضوع سوخت‌های فسیلی و تأمین مالی اقلیمی، امکان دستیابی به توافق را از بین برده است.

شکست مذاکرات و چالش اعتبار اقلیمی استرالیا

استرالیا تلاش کرده بود با مشارکت در ریاست این نشست، صدای کشورهای همسایه خود در منطقه اقیانوس آرام را در مذاکرات جهانی پررنگ‌تر کند.

این رویکرد علاوه بر ملاحظات زیست‌محیطی، با هدف تقویت روابط منطقه‌ای و جایگاه امنیتی و سیاسی کانبرا دنبال می‌شد. با این حال، ناکامی مذاکرات در دستیابی به توافقی درباره سوخت‌های فسیلی، پرسش‌هایی درباره میزان موفقیت این راهبرد و اعتبار بین‌المللی استرالیا در حوزه اقلیم ایجاد کرده است. در مقابل، برخی ناظران معتقدند نباید تمام نتایج یک کنفرانس اقلیمی را صرفاً بر اساس توافق نهایی درباره سوخت‌های فسیلی ارزیابی کرد. به باور این گروه، در بخش‌های دیگری از مذاکرات نیز پیشرفت‌هایی حاصل شده و گذار به انرژی پاک حتی خارج از چارچوب مذاکرات دولت‌ها ادامه دارد. این دیدگاه بر این نکته تأکید دارد که توسعه فناوری‌های پاک و افزایش ظرفیت انرژی‌های تجدیدپذیر، با وجود تلاش برخی تولیدکنندگان بزرگ نفت و گاز برای حفظ جایگاه سوخت‌های فسیلی، همچنان در حال گسترش است. با این حال، منتقدان می‌پرسند چرا ترکیه و استرالیا بر پیشبرد یک روند مشترک و ارائه درخواست همکاری تأکید داشتند؛ در حالی که این رویکرد به اختلافات بیشتری در جریان مذاکرات منجر شد.

کشورهای جزیره‌ای اقیانوس آرام خواستار اقدامات عملی‌تر شدند

یکی دیگر از محورهای اختلاف در مذاکرات امسال، تأمین مالی اقدامات اقلیمی در کشورهای در حال توسعه بود. با وجود تأکید برگزارکنندگان بر اجرای تعهدات قبلی، پیشرفت محسوسی در زمینه تأمین منابع مالی مورد نیاز این کشورها حاصل نشد. کشورهای جزیره‌ای اقیانوس آرام که به دلیل موقعیت جغرافیایی خود در برابر پیامدهای تغییرات اقلیمی و افزایش سطح آب دریاها آسیب‌پذیر هستند، از نبود اشاره صریح به سوخت‌های فسیلی در متن نهایی انتقاد کردند. خوان کارلوس ناوارو، وزیر محیط زیست پاناما، در این زمینه تأکید کرد که صدور تصمیم نهایی در یک کنفرانس اقلیمی بدون حتی اشاره به سوخت‌های فسیلی قابل پذیرش نیست. ماینا تالیا، وزیر اقلیم تووالو نیز اعلام کرد که حذف این موضوع از توافق نهایی برای کشورش یک خط قرمز محسوب می‌شود.

این مواضع نشان می‌دهد شکاف میان کشورهای متکی به درآمدهای نفت و گاز و کشورهایی که بیشترین آسیب را از تغییرات اقلیمی متحمل می‌شوند، همچنان یکی از موانع اصلی شکل‌گیری سیاست‌های مشترک جهانی است. در همین حال، سایمون استیل، رئیس بخش تغییرات اقلیمی سازمان ملل متحد، اعلام کرد که پیش از برگزاری کنفرانس سال آینده در اتیوپی، درباره اصلاح احتمالی روند مذاکرات مشورت‌هایی انجام خواهد شد. او با اشاره به سابقه ناکامی‌های مذاکرات اقلیمی سازمان ملل، ابراز امیدواری کرد که این روند پس از تجربه شکست‌های اخیر بتواند با قدرت بیشتری به مسیر خود ادامه دهد. در مجموع، نتیجه مذاکرات ترکیه نشان داد که بحران اقلیم تنها با اعلام اهداف بلندپروازانه و صدور بیانیه‌های مشترک قابل مدیریت نیست. تا زمانی که امنیت انرژی، درآمدهای حاصل از صادرات سوخت‌های فسیلی و منافع اقتصادی کشورها بر تعهدات زیست‌محیطی سایه بیندازد، دستیابی به توافق‌های الزام‌آور جهانی همچنان با موانع جدی روبه‌رو خواهد بود.